

Άστια μας «μούλιασαν». Τέτοιοι γινόνται και είμαστε. Μπορούμε να νοήσουμε τις φλέβες μας νάθη σγάλουμε τό κακό αίμα : «Αν ναι ! ΙΣΩΣ έβγαινε ώφελεια ἀπὸ τις θεωρεις. » Αν δχι ! άμως ; Δὲν είναι καλύτερα νά ξετάσουμε όλα μέσα που θά μας σγάλουν ἀπὸ τὸν υπνό μας ;

Καὶ τώρα ἔρχομαι στὴ δέφτερη θεωρία. Καὶ ἀλλη φορά ἀπαντώντας σὲ μιὰ ἐπιστολὴ τοῦ κ. Κ. Θεοτόκη δ. κ. «Εμρονας είχε ύποστηρίζει πώς οἱ πολιτεῖς ἀλεφτερίες μᾶς ἔβλαψαν. Καὶ τώρα μᾶς λέει πώς ἡ «ἀπολυταρχικὴ δημοκρατία ξωχέρισε τοὺς μεγαλόφρονες ἀριστοκράτες» κ' ἔφερε τὸν ξεπεσμό. Αφοῦ τὸ παραδειγματικόν εἶναι τὸν παραδειγματικόν τοῦ παραδειγματικού πολλὲς αἰτίες γι' ἀφτὸν νά βρεθούν, δις πάρομε όποιες θέλεις δ. κ. «Εξμονας. Θερρῷ πώς δλοι μπορούμε νά παραδεχτοῦμε πώς τώρα οἱ Ιντοεβραπαίκοι λαοὶ ζητοῦν, μὲ τὸ σοσιαλιστικὸν κίνημα, νά λύσουν τὸ κοινωνικὸν ζήτημα—ώς κ' ἡ συντροπικὴ Ἀγγλία, ἡ φεουδαλικὴ Γερμανία(6), κ' ἡ ὄπισθιδρωμικὴ Ρουσία (Gesamtapen). Αφοῦ λοιπὸν ἔκει βαδίζουμε ; γιατὶ νά μὴ γυρέψουμε τὸν τρόπο νά ἔδραιωσουμε «μεγαλόφρονα» λαὸς που νά σταθῇ βάσην γιὰ τὸν νέο μας πολιτισμό ; Όμολογω πώς ἡ ἀτομικὴ μου ἀγάπη στὸ λαὸς παιει κι ἀφτὸν σέβομαι. Κι δὲ δμως ἔχω ἀδικο ; τι νά τὴν κάνουμε τὴν «μεγαλόφρονη ἀριστοκρατία ςροῦ τὴν ξωχερισθούνε κι ἀφίνει πίσω τῆς σάπιους λαούς ; Τελεφταῖς δ. κ. Ντέλος δημοσίεψε στὸ Νούμα (ἀρ. 257) ἔνα ἀρθρό λαμπρὸ καὶ λογικὸ που θέξιζε νά λογχιαστεῖ. Προσοχὴ μὴ σὲ νέοι τῆς ἱρόμενης γεννεᾶς κατρακυλήσουν ἀπὸ ποιητὲς σὲ στοχοπλόκους, δηλαδὴ φουσκο μένους τεμπλήνδες. Η ἀληθινὴ ποίηση είναι δχι μόνο χρήσιμη, μὰ ἀπαραίτητη ἀνάγκη. «Ωστε οἱ γνήσιοι καλλιτέχνες θὰ ὑπάρξουν, κι ἀφτὸν γεννοῦν κατηνόριους κόσμους, μορφώνουν καινούριες συνεδρήσες, ὥπως βαθυστόχαστα μᾶς λέει δ. κ. «Εξμονας στὸ τόσο ὄμορφοδουλεμένο ἀρθρὸ του. Μὰ νά φοβούμαστε κάθε τεχνητὴ ἀτμόσφαιρα που θὰ μποροῦσε νά πέσει τὴν νεολαία. Κλαιγόμαστε γιὰ τὴν κυβέρνηση, που δὲ μᾶς φροντίζει. «Ομως τὰ κλάμυχτα ταπεινώνουν κ' ἔγω λέω πώς ἀρετὴ είναι σεβασμὸς στὸ ἀτομοῦ σου. «Οποιος λαὸς είναι δυσαρεστημένος μὲ τὴν κυβέρνησή του ἔχει δυὸ τρόπους νά τὴ διορθώσει. «Η πετρόμπριτες, σὲ στὴ Ρουσία, ἡ δποὺ ἀντιπροσωπεύεται, φροντίζει μόνος του νά διορθωθῇ ἀφοῦ είναι ἔνα μὲ

(6) Αφοῦ μάλιστα οἱ δύο λαοὶ εἰναι ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ μεγάλου κινήματος.

τὸν κυβέρνησή του. Τῆς δημοτικῆς πρώτο καλὸ εἶναι ποὺ μᾶς βάζει στὰ χέρια τὸ μοναδικὸ σγάλον γιὰ νὰ συνεννοθοῦμε μὲ τὸ λαό. Μὲ τὴ δημοτικὴ μόνο μπορούσαμε γὰρ ξυπνήσουμε τὰ πλήθεα (έργατες τῶν πόλεων, χωριστές, κλπ.) νὰ βίζουμε καινούρια προγράμματα, καινούριες ήθικές, καινούριες ἰδέες. Νὰ τοὺς δείξουμε τὴ θεϊκὴ ἐλεφτερία τῆς ἀληθινῆς ζήσης. Νὰ τοὺς ἀνυψώσουμε τὴν φυχὴ καὶ τὸ σῶμα ποὺ πρέπει νὰ είναι ἔνα. Ποιός τῆς ἀριστοκρατίας μᾶς μίλησε τοῦ λαοῦ ; Ποιός δημοτικιστές, γιατρούς, τεχνῆτες, ἐπιστήμονες κάθε λογῆς, συνάρπαξε δ ἀγιος φρανατσιμὸς νάνυψώσουν τὴν ήθικὴ καὶ πρακτικὴ θέσην τῶν ταπεινωμένων ; Άφτοι οἱ ταπεινοὶ θὰ σταθοῦν ἡ βάση στὰ μελλούμενα, διπὼς στάθηκαν ἡ μοναχὴ βάση στὰ περασμένα, ἀντίθετα πρὸς τοὺς «Βιζαντινοὺς σοφοὺς ποὺ τραβήχτηκαν εκρηκτῶντας τῶν ἀρχαίων τὰ βιβλία καὶ βρούκ σταμνιὰ γιομάτα μὲ τὴ στάχτη τῶν προγόνων».

29 Σεπτ. 1907. Τὶς προηγούμενες γραμμὲς εἶχα γράψει, ἀμα ἔλαβα τὸ Νούμα καὶ δταν τὶς ξαναδιάβασα μοῦ φάνηκε πώς περιέχουν μιὰν ἀντίφαση καὶ γι' ἀφτὸ τὶς πέταξα σ' ἔνα σερτάρι. Ως τόσο κάποιος μὲ παρακίνησε νὰ τὶς στέλω, κι ἀφοῦ γράψηκαν σᾶς τὶς στέλνω κι ὅ, τι θέλετε κάμετέ τὶς. — Ή ἀντίφαση είναι ἡ ἀκόλουθη ποὺ ἔκπομπα πιὸ φανερὴ γίνηκε ςφοῦ ἐδιάβασα τὸ λαμπρότατο ἔρθρο τοῦ κ. Σκληροῦ (Νούμας ἀρ. 260). «Αφ' ἔνας πάραδεχομαι πώς οἱ θεωρίες κι ἀκαδημαϊκὲς συζήτησες είναι ἔχρηστες καὶ πώς ἔργα χρειάζονται, κι' ἀφ' ἔτερους ἀράδιαστα κάμποσες συνδουλές. Καὶ πράγματις οἱ ἀρνητικὲς συνδουλές είναι: παντοῦ σκεδὸν ἔκπομπες, σ' ἐμὲς δμως; βλαβερές, γιατὶ μᾶς ζέμαθαν ἀπὸ τὰ κινήματα καὶ τὴν ἐρτυνή τους. Πρέπει τὶς ἰδέες νὰ μετατρέπουμε σὲ πράξες : wie denn alles Treorisieren auf mangel oder stockung von Produktionskraft Rindeutet. (Goethe). «Ωστε μήτε παραπόνα, μήτε θεωρίες χρειάζονται παρὰ καλούνεδητα ἔργα καὶ μ' ἀφτὸ τὸν τρόπο μποροῦσε δλοὶ στὸν κύκλο μας νὰ συντείνουμε στὴ μεγάλη μας μεταλλαγή. Καὶ τὰ λόγια τοῦ κ. Σκληροῦ δὲν είναι οὔτε θεωρίες οὔτε APNHTIKEΣ συνδουλές παρὰ ἀνοίγουν κάτι καινούριο στὴ δράση μας. Νὰ μρφώσουμε «μεγαλόφρονα» λαό !

Μόναχο.

ΜΑΡΚΟΣ Σ. ΖΑΒΙΤΖΙΑΝΟΣ

τρέας καὶ τοῦ σαλέβανε τὰ μυαλά. Πῶς νά βαστάξῃ κιόλας κανεὶς μὲ τέτοιους ἀφάνταστους πόνους ; Ξαναπιάσανε τὴν ἀβρικάνη, πέμπτη, ὁχτὼ τοῦ Φλεβάρης «Ἐκεὶ ποὺ ἔλεγα λιγάκι νάνυπαρτοῦ, θυτεριμὲς ἀπὸ ἔναν πόνο ποὺ μοῦ συύβλεισε τέριστερο μου τὸ πλειθρό, νά ποὺ νοιώθω ξαφνικὰ κ' ἔναν ἀντίχυτο στὴ φούσκα· ἡ φούσκα μοῦ πονεῖ, μοῦ πονεῖ τρομαχτικά. Η Βιχτώρια πονοῦσε μόνο ποὺ μ' ἔβλεπε νὰ πονῶ στὴν πλαγινὴ τὴν κάμπαρα, μὰ κυρία ποὺ δὲν είναι ἀρρώστη, ἔκλαιγε κ' ἔκλαιγε ποτάμια, μόνο ποὺ μ' ἔκουγε νὰ πονῶ. Η Βιχτώρια μὲ θερμοπαρκαλοῦσε νά τὴν ἀφήσω νά μοῦ κάμη μιὰν ὑγροκεντιὰ μορφίνα δὲν θέλει, μὰ στερεὶς ἀπὸ μισή ὥρα, τὴν ἀφήσα νὰ μὲ κεντήσῃ, μὰ στερεὶς μὲ ταφτιά του. Πόνεσε δύντυχος, ἔκλαιψε δύντυχος περισσότερο παρὰ ποὺ ἔκλαιγε κ' γειτόνισσα καὶ ποὺ πονοῦσε ἡ νοσοκόμα. Σὲ τὶς κατάντια τὴν ἔθρισκε τὴν Κατινούλα του ! Τί τοῦ τὴν κάμανε στὸ Μπ.... τὸ καταραμένο! Τὸ πρόσωπό της πάντα τὸ ἴδιο; ἀρρώστια λὲς καὶ δὲν ἔδειχνε καμιά, δὲν ἔγραψε ἀρρώστια μὲ τὰ ζωηρά της τὰ μάρτια μάτια, μὲ τὴν πρόθυμη, τὴν γελαστὴ ἔκφρασή της. Μὰ γιὰ νά τὴ σηκώσῃς ἀπὸ τὸ κρεβῆται, νά τὴν νεύσῃς, νά τὴν καθίσῃς στὴν πολθρόνα της, χρειάζοταν προσοχή,

## Ο ΝΟΥΜΑΣ,,

### ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

#### ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Τιὰ τὴν Ελλάδα δρ. 10.—Γιὰ τὸ Εξωτερικὸ φρ. χρ. 10.

20 λεφτά τὸ φύλλο λεφτά 20

**ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ:** Στὰ κιέσκια τῆς Ηλατείας Συντρύματος, «Ομόνοιας, Εθν. Τραπέζης Υπ. Οικονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιδρόμου, (Οθραδιματείο). Βουλῆς, Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηροδρόμου (Ομόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλάκαν (Πλατεία Στουρνάρα), Εξαρχεία, στὰ βιβλιοπωλεῖα «Εστίας» Γ. Κολάδου καὶ Σακέτου (δόδες Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλή). Στὸ Βόλο βιβλιοπωλεῖο Χριστόπουλου.

«Η συντρομὴ πλεγάνεται μπροστὰ κ' είναι ἐνδεχόμενο πάντα.

## ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

**Πιατί βρίζει δ Μεσσαζέρης.** — «Ο ι ε ρ δ σ πόλεμος τοῦ Χατζήδακη. -- Ξαρθρόπουλος, Βίχτωρ Ούγκω, Δημητρακόπουλος καὶ Σία— Τὸ γόριμα τοῦ Ροσεμάρ — Θολωμένος δρεζούτας.

**ΚΑΙΡΟΣ** πὰ νὰ μαθευτῇ γιατὶ βρίζει δ Μεσσαζέρης τὸν Ψυχάρη Νὰ σᾶς τὸ ποῖμε. Πιατί ἀπὸ τὸν περασμένο Δεκέμβρη ἔκοψε δ Γαλλικὴ Κυβέρνηση τὴν συντρομή της στὸ «Messenger of Athénées». «Αν ἡ ξακολουθοῦσε δ συντρομή, δ Μεσσαζέρης δὲ θὰ τοιμοῦσε νὰ βούσε ἔνας καθηγητὴ τοῦ Γαλλικοῦ Πανεπιστήμου, γιατὶ τοῦ Γάλλου ἡ νοῦς δὲν τὸ χωρεῖται ποὺ μπορεῖ νὰ βούσεται ἔνας ιπάλληλος. ἔνας καθηγητής, στὴν ἐπαγγελματική τους τὴν τιμὴ καὶ νὰ πλεγώνεται ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση τὴν ἔδια δ τηναπάτει πὰ μονολέγτο ἀπὸ τὴ Γαλλικὴ Κυβέρνηση. Πῆγε δ ἀρίγης γὰρ μαλλὶ καὶ γύρισε κορφέμενος. Πῆγε δηλ. νὰ πάγει τὸν Ψυχάρη ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο καὶ πάγεικε δ ἀφετιά του. Μὲ τὶς ἵγειες του. \*

**ΤΗΝ ΤΑΧΤΙΚΗ τοῦ Μεσσαζέρη ακολουθεῖ, φαίνεται, κι δ Χατζήδακης.** «Αν δ ἀγαθὸς Μεσσαζέρης βαλθήκε νὰ πάψει ἔναν καθηγητὴν τοῦ Γαλλικοῦ Πανεπιστήμου, δ Χατζήδακης (ή Χατζήδακης καὶ Κροσσίδακης, κατὰ Πάλλη) δουλεύει στὰ γηράτα νὰ πάψει διαλόγο λέπαιος δ κ. Σπεραντοπολίς (οὖν τὴ ιδρασμὴ θυγατρὶ τοῦ Τζοβάννα) πῶς τὸν κόσμο νὰ γαλάσῃ δὲ θὰ ξαναπάτει πὰ μονολέγτο ἀπὸ τὴ Γαλλικὴ Κυβέρνηση. Πῆγε δηλ. νὰ πάγει τὸν Ψυχάρη ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο καὶ πάγεικε δημόσια τὴν ιδέαν του. Μὲ τὶς ἵγειες του.

χρειάζοταν καιρός, χρειάζοταν περιποίηση, σὰ νὰ φιδόσουνε καθε τηγανη καὶ σὲ κάθε κίνημά της, μήπως καὶ σταση. Τὴν πήγαινε πλάγιη στὴν καμπρή του, στὸ νούμερο πέντε, ἀπὸ τὴν πόρτα πὸν χώριζε τὶς δύο κάμαρες καὶ ποὺ τὴν ςφίνε ἀνοιχτὴ δῆλη τὴν νύχτα, γιὰ νὰ μπανοθείαντε σὲ ἀνάγκη τὴν ἔβαζε ἀντίκρῳ του, κοντὰ στὴν τζιμινέα, δηποὺ δμως νὰ κατασταλάξῃ στὴν πολθρόνα της, νὰ στρωθῇ, ἔπειτε δ Αντρέας νὰ τὴ βαστᾷ καὶ λίγο λίγο νὰ τὴ χαμηλώῃ, μὴν τύχη καὶ μὲ τὸ παραμικρὸ παραστράτημα δ φούσκα δχιμονιστῇ. «Οταν τὸ κατώρθωνε, σχάλιακα γάλια, σὲ νῆγγιζε πεταλούδα, νὰ τὴν ἀκκουμπήσῃ πιὰ στὴ θέση της, ςρχιζε γλυκὰ γλυκὰ καὶ τὶς κινητές, τῆς ἐπικανε τὸ χέρι, τῆς τὸ χατζήδε, καπτοτες τὴν κοιτάζεις στὰ ματιά καὶ τὰ δάκρυα στὰ μάγουλα του Περίεργο ποὺ τοῦ ἀφέντη τὰ δάκρυα, τοῦ φίλου της, δὲν τὴ λυπίζανε τὴν Κατινο

«Centralblatt», που δημοσίεψε άρθρο του Dieterich για τη Δημοτική, έγραψε ότι Χατζηδάκης γράμμα θυμωμένο γράμμα θυμωμένο έγραψε και στὸν Brugmann! Μπορεῖ καὶ νὰ τοὺς φοβέρισε πῶς θὰ τὸν πάψει! Καὶ οἱ Γερμανοί, καθὼς κ' οἱ Γάλλοι, θὰ ξεκαρδίσουνται στὰ γέλια μὲ τὸν λεζό πόλεμο που κήρυξαν κατὰ τῆς Δημοτικῆς τὰ καμαρωμένα πρωτοπαλήκαρα τῆς καθαρεύουσας.

Καὶ σὲ ὅλο τεπίστης σοβαρὸν διάβημα προέβη» ὁ κ. Χατζηδάκης· ἔποψε ὅπερ καὶ τὸ στέλνει τὰ βιβλία του στὸν Krumbacher· ἔκοψε δηλ. κάθε διπλωματικὴ σκέση μαζὶ του.

★

**ΦΟΒΕΡΟΣ** φαστέρ θάναι· ο φωτογράφος Ξανθόπουλος. Πῆγε ὁ κ. Πολύβιος Δημητρακόπουλος νὰ φωτογραφηθεῖ, κ' ἐπειδὴ, φαντεῖται, ἡ πλάκα δὲν εἶται τόσο καλή, βγῆκε στὸν ὄχο τοῦ κ. Δημητρακόπουλος κάπιος διπρός λεκές κι δὲν καλός σου ὁ φωτογράφος τὸν ἐπεισε πῶς δὲ λεκές αὐτὸς εἶναι τὸ πνέμα του Βίχτωρα Ούγκω ποὺ φωτογραφήθηκε μαζὶ του. Καὶ τώρα ὁ κ. Δημητρακόπουλος γιλάει τὸν κόσμο στὶς φημερίδες φωνάζοντας πῶς συνεργάζεται πάντα μὲ τὸ Βίχτωρ Ούγκω καὶ γ' αὐτὸν τὸ πνέμα του βρίσκεται ἀδερφωμένο μὲ τὸ δικό του καὶ στιγμὴ δὲν τὸν παραιτᾶ.

Λυπούμαστε πολὺ γιὰ τὸ σέρσιμο τοῦ φωτογράφου, γιατὶ ἐπιτέλους μπορεῖ νὰ μήν παραδεχόμαστε πῶς ὁ κ. Δημητρακόπουλος εἶναι μεγάλοσυτά, μὰ αὐτὸς δὲ θὰ πει πῶς τοὺς διαρροῦμε κι ὥριστο κωμικό, ποὺ νὰ μπορεῖ κάθε φωτογράφος νὰ παιξει μαζὶ του καὶ νὰ τοὺς καλύνει τευχές στὴν οὐρά τῆς ραντεγκότας του. «Ἔγει τόσας ἀστεία ὑποκείμενα ἡ Ἀθήνα καὶ μποροῦσε νὰ παιξει μαζὶ τους ὁ Ξανθόπουλος. Δὲν τοὺς εἶναι ὅμως συγκρημένο ποτὲ νὰ παιξει μ' ἕνα συγραφέα, σόσ καὶ ἦν ὁ συγραφέας αὐτὸς λέγεται Δημητρακόπουλος κ' ἔγει στὴν φάρη του, μαζὶ μὲ τὸ πνέμα του Ούγκω καὶ μὲ τόσους ὄλλα, καὶ ἔνα «Μυστικὸ τῆς ζωῆς».

★

**ΔΗΜΟΣΙΕΥΤΗΚΕ** τὶς πρεδίλεις σ' ὅλες τῆς 'Αθηναϊκὲς φημερίδεν τὸ διεριστικότατο γράμμα κάπιοι Φραντζέζου, ποὺ δόσ διαύκας κ' εὐγενής κι ἀν εἶναι, ἀποδείχτηκε ἀγενέστατος, ἀφοῦ μὲ κχαμάλικες κι ἀναντρες φράσες ἔβριζε μιὰ ἐλληνικὴ οἰκογένεια. Οἱ φημερίδες μας τὸ δημοσιεύουν τὸ γράμμ' αὐτό, γιατὶ πλεωβήκανε βίβασα, μὰ τὴν ἄλλην μέρο δίλει, καὶ πρώτη πρώτη, ἡ «Ἐστία» ποὺ δημοσίεψε τὸ γράμμα καὶ Γαλλικά καὶ Ρουμαϊκά, θυμηθήκαν πῶς εἶναι ἐλληνικὲς φημερίδες καὶ βρίσκεται τὸν κ. Δούκα γιὰ τὴν ἀδιάντροκη καὶ ἀναντρη γλώσσα του.

Στὶς καμαρωμένες αὐτές Μαγδαληνές μπορεῖ νὰ πει κανεῖς· «Α νομίζετε πῶς τὸ γράμμα τοῦ Λασσάλ Ροσεμάρ ἔβριζε καὶ ξευτέλιζε Ἐλληνική εἰκόνει, ἔπρεπε νὰ μήν τὸ δημοσιεύετε, κι ἀς σᾶς πλέοντας μὲ εἰκόνασφργκα κάθε λέξῃ τούρα ποὺ τὸ δημοσιεύετε βουβούτε, γιατὶ εἶναι ἐπίσης ἀναντρο νὰ φέτε τοῦ σθρώπου τὸν περὶ κ' ὑστερα. νὰν τοὺς βρίζετε».

★

«ΘΟΔΟΥΤΑΙ ὁ Πολετικὸς 'Ορίζων». Φράστη, στερεότυπη τοῦ 'Αθηναϊκού τόπου ποὺ μπαίνει σὲ κυκλοφορία πάντα τέτια ἐποχή, ὅταν τύχει, σὰν καὶ φέτο, νὰ μήν ἔχει ἀ-κόμα ἀνοίξει· ἡ Βουλή,

Τὴν φράστη τὸν «όρίζων» τοὺς θολώνει ὁ κ. Μπουφίδης, ἀκολουθούμενος ἀπὸ «όμάδα δυσκρεστεμένων Κυβερνητικῶν βουλευτῶν οἱ ἀποίοι κτλ.εῖναι πρόθυμοι νὰ ξενολόγουν καὶ νὰ γαλτηνέψουν τὸν ὄριζοντα στὰ τοὺς δοθοῦντα τὰ ρουσφέτια ποὺ ζητοῦν. Καὶ θάν τοὺς δοθοῦν, γιατὶ ἡ Κυβέρνηση, δὲν ἔχει, φαίνεται, ακόμα κέφι νὰ πέσει καὶ νὰ δεῖ πρωθυπουργὸ τὸ χαριτωμένο κ. Μπουφίδη.

αἴστημα· γιὰ τοῦτο καὶ στὸν πόνο τους ἀκόμη τοὺς ἀνοίγε τὴν καρδιά, χωρὶς νὰ καταλάβουν τὶ τοὺς τὴν ἀνοίγει.

Τὴν ηθικὴ δνναμή της ἡ Κατινούλα πάντα τὴν είχε· σὰν τῆς ξεγλιστρούστε καμιὰ φορά κ' ἐφεύρε, ἀπλωνε καὶ τὴν ἔρπαζε γλήγορα. Τὴν κεριακὴ ποὺ ἥριε δ' Ἀντρέας, ἡ διαλεσθή της, ἐννοεῖται, χρυσή, σὰ νὰ ξύπνησε πάλε μέσα της τὸ κουράγιο. Κι ὡς τόσο τὴν δεφτέρα καὶ τὴν τρίτη, ποὺ τὴν βασάνισε ἡ φούσκα, δὲν κρατήθηκε, τὸ φώναξε καὶ μπροστὰ στὸν Ἀντρέα πῶς φτάνει της πιά, πῶς θέλει, θέλει νὰ πεθάνη.

(ἀκολουθεῖ)

## ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ

Στὴν τόση κίνηση ποὺ τὸ φετεινὸ καλοκατῆρι ἐγίνει γύρω σὲ ἔργα, σὲ συγραφεῖς, καὶ σὲ ἡθοποιούς, ἡ κριτικὴ τῶν ἐφημερίδων, ἡ εὔκολη ρεπορτερίστικη κριτικὴ, μίλησε κάμποσο, θορύβησε ψρεκτά, καὶ μποροῦμε ἐξαίρετα νὰ ποῦμε πῶς δὲ φειδωλεύτηκε καθόλου σ' ἐπαίνους, σὲ θαμασμούς, καὶ τὲ λιθανίσματα. «Ἐκανε πολὺ καλὰ καὶ δὲν εἴμαστε βέβαιοι εἵμεις ποὺ θὰ τὴν κατηγορήσουμε. Ή κριτικὴ τῶν ἐφημερίδων τέτοια πάντα στάθηκε κι' οὔτε μπορεῖ ἴσως καὶ οὔτε πρέπει νὰ είναι ἀλλιώτικη. Οἱ λέγες γραμμές ποὺ δὲ τύπος μας ἀφιερώνει στὸ θέατρο, δὲν ἀρκοῦνται γιὰ συστηματικὴ κρίση μ' ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς φιλολογικῆς ἀνάλυσης ἐνὸς ἔργου. «Γοτερα κ' οἱ ἀνθρώποι ποὺ καταπιάνουνται τέτοια δουλειὰ δὲν ἔχουν τὰ ἴροδια ποὺ ἀπαιτοῦνται· εἴναι δημοσιογράφοι σκέτοι χωρὶς τὴν φιλολογικὴ μόρφωση τὴν ἀπαραίτητη. Στὸν τόπο μας ἔχουν πολὺ μπερδευτεῖ τὰ δριτα τῆς δημοσιογράφιας καὶ τῆς φιλολογίας ὥστε νὰ μὴ γίνεται καμιὰ σκεδὸν διάκριση στὶς δυὸ αὐτὲς ἰδιότητες. Κάποτε κι' αὐτοὶ ἀκόμα οἱ ρέπορτερ νομίζουν πῶς δουλειὰ τους εἶναι ἡ μεταφορὰ εἰδήσεων ἀπ' τὴν ἀστυνομία στὰ γραφεῖα τῆς ἐφημερίδας. Βλέπετε, ἔχουν τόση σκέτη τὰ δυὶς αὐτὰ πράματα. Γι' αὐτὸς τὸ λόγο ἔχω τὴν ιδέα πῶς καλὰ κάνουν οἱ ἀνθρώποι κι' ἀντὶ νὰ κρίνουν περιορίζουνται μόνο νὰ λιθανίζουν ἀδιάκοπα συγραφεῖς, ἔργα καὶ ἡθοποιούς, ἀφοῦ οὔτε συγραφεῖς εἶδαν ἡ διάβασαν καλλιτερους, οὔτε ἡθοποιούς ἀκούσαν. Ή κριτικὴ τῶν 'Ελληνικῶν ἐφημερίδων ἀναγκαστικὰ τέτοια εἶναι καὶ τέτοια θὰ μείνη δόσο οἱ στῆλες τους· είναι χωράφια ἀδέσποτα ὅπου διατίθενται καθένας τους λεύτερα ὄργωνται.

★

«Τυπάρχουν δύμως καὶ κριτικές ποὺ δημοσιεύτηκαν σὲ περιοδικά μὲ τὴν ὑπογραφὴ γνωστῶν λογογράφων, ποὺ ἔχουν βέβαια δὲν τὴν φιλολογικὴ μόρφωση ποὺ ἀπαιτεῖται γιὰ τὴν κρίση ἐνὸς ἔργου. Κι' αὐτὲς δύμως δὲ φειδωλεύτηκαν σὲ λιθανίσματα, κι' αὐτὲς ἀνακήρυξαν μεγάλους συγραφεῖς, κι' αὐτὲς ἔκριναν χωρὶς νὰ κρίνουν. Δὲ μιλῶ ἔδω γιὰ ἔργα οὔτε γιὰ συγραφεῖς· δὲν γνωρίζω κανένα συγραφέα οὔτε μ' ἐδιαφέρει κανένα ἔργο. Ο λόγος εἶναι γιὰ κριτικές Μπορεῖ οἱ συγγραφεῖς νὰ είναι μεγάλοι καὶ τὰ ἔργα τους ἀριστουργήματα. Αὐτὸς θὰ μὲς τὸ ἀπόδειξη βέβαια καὶ κριτικός. Οἱ κρίσεις δύμως ποὺ διαβάσαμε, τέτοιο πρᾶμα δὲ μὲς τὸ ἀπόδειξη, μὲς τὸ περιγράψαν μόνο. Σ' ἄλλους τόπους λιγώτερο σοφούς καὶ μεγάλους, σὲ τόπους ποὺ ζεθοῦν εἶναι τὴν φιλολογικὴ παραγωγὴ, καὶ ποὺ ἀνάρεσαν στὸ πλῆθος τῶν βιβλίων καὶ τῶν θεάτρων δὲν κατηγορώτηκαν μεγάλους συγραφεῖς, κι' αὐτὲς ἔκριναν χωρὶς νὰ κρίνουν. Δὲ μιλῶ ἔδω γιὰ ἔργα οὔτε γιὰ συγραφεῖς· δὲν γνωρίζω κανένα συγραφέα οὔτε μ' ἐδιαφέρει κανένα ἔργο. Ο λόγος εἶναι γιὰ κριτικές Μπορεῖ οἱ συγγραφεῖς νὰ είναι μεγάλοι καὶ τὰ ἔργα τους ἀριστουργήματα. Αὐτὸς θὰ μὲς τὸ πῆδη μὲ τὸ ἀπόδειξη βέβαια καὶ κριτικός. Οἱ κρίσεις δύμως ποὺ διαβάσαμε, τέτοιο πρᾶμα δὲ μὲς τὸ ἀπόδειξη, μὲς τὸ περιγράψαν μόνο. Σὲ τέτοια ἔργα ἔφτανε δὲν δημοσιεύτηκες φημεριδαί καὶ κατέλαβαν, ὄργιασαν κ' ἔξακολουθούν νὰ ὄργιασουν. Ή ίστορια κ' ἡ πατρίδα εἶταν τὰ μόνα τους φιλολογικὰ ἔρδια. Κι' αὐτὰς φτάνουν γιὰ τὴν ἐπιτυχία τους. Τέτοια ἔργα πῶς νὰ δημιουργήσουν κριτική, κι' σχεῖται τὸ λόγος τοῦ φιλολογίας, τὸ φιλολογικό λιθανίσματα, τὸ πρόσωπο τοῦ φιλολογίας, τὸ πέπτη δέσμα κ' τὸ χρηματολογία. Η κριτικὴ εἶναι ἀνάγκη, τὰ καλὰ ἔργα θὰ γεννήσουν τὴν ἀνάγκη της καλῆς, τὴν ἐκλεχτῆς κριτικῆς. Ός τώρα ἡ ἀνάγκη κατήδει τὸν ὑπῆρχε, ἀφοῦ ἔργα δὲν ὑπῆρχαν, μερικά δύμως σηματία φέτος μὲς δείχνουν καπότοι ροδογάσαμες δραματικῆς τέχνης στὸν 'Ελλάδα καὶ μ' ἀπορία στρέφουμε γύρω μας νὰ βροῦμε τὴν κριτική τοὺς συγγραφεῖς; Σὲ τέτοια ἔργα ἔφτανε δὲν δημοσιεύτηκες κριτική, τὰ φεπορτερίστικα λιθανίσματα, τὸ πρόσωπο τοῦ φιλολογίας τὸν θέατρον. Η κριτικὴ εἶναι ἀνάγκη, τὰ καλὰ ἔργα θὰ γεννήσουν τὴν ἀνάγκη της καλῆς καὶ τὴν ἐκλεχτῆς κριτικῆς. Ός τώρα ἡ ἀνάγκη κατήδει τὸν ὑπῆρχε, ἀφοῦ ἔργα δὲν ὑπῆρχαν, μερικά δύμως σηματία φέτος μὲς δείχνουν καπότοι ροδογάσαμες δραματικῆς τέχνης στὸν θέατρον. Καὶ τέτοια τέχνη δὲν είναι ζήτημα ἀπλού ταλέντου. Χρειάζεται καπότα μελέτη καὶ ταχτικὴ παρακολούθηση τοῦ θέατρου. Σ' αὐτὰ πρέπει νὰ ὑπάρχει πολύ πάντα καὶ τὸ ταλέντο, δὲν είναι δύμως καὶ τὸ μόνο συστατικό γιὰ τὴν συγγραφὴ θεατρικού ἔργου. Κ' είναι μὲν ἀλλήθεια αὐτὴ ποὺ ἀποδείχνεται θαυμάσια σ' δύοιον μελέταις τὰ ἔργα τῶν μεγάλων δραματικῶν. Σὲ τὸν Ibsen ποτὲ δὲν ἔλειψε ἡ ἐμπνευστή κι' δύμως ἡ μορφὴ τῆς δραματικῆς του τέχνης διαφέρει καταπληκτικὰ στὰ τελευταῖα του ἔργα ἀπὸ τὰ πρώτα. Οι μεγάλες ιδέες τους, κι' ἀλλήθεια, κ' η ζωὴ ὑπάρ-

μπορεῖ νὰ ζηγγίζει, τῆς ψυ